

Meddelande från kommissionen: Vägen till nästa fleråriga budgetram

Statsrådsberedningen

Dokumentbeteckning

COM(2025) 46

Celexnummer 52025DC0046

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén – Vägen till nästa fleråriga budgetram

Sammanfattning

Kommissionens meddelande syftar till att rama in diskussionen om EU:s fleråriga budgetram för perioden efter 2027. Konkreta lagförslag väntas i juli 2025.

Kommissionen identifierar i sitt meddelande ett stort antal prioriterade utmaningar som nästa fleråriga budgetram behöver beakta. Däribland behovet av att stärka den europeiska konkurrenskraften och försvarsförmågan samt hantera den irreguljära migrationen och bekämpa klimatförändringen. De konstaterar att de utmaningar som EU står inför kräver en ambitiös EU-budget. För att finansiera en sådan föreslår de att nya egna medel ska införas.

Kommissionen föreslår att nationella planer ska upprättas för varje medlemsstat som anger viktiga reformer och investeringar, med fokus på gemensamma prioriteringar, inklusive främjande av ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Därtill ska en konkurrenskraftsfond för investeringar i strategiska sektorer och kritiska teknologier för europeisk konkurrenskraft inrättas. De externa finansieringsinstrumenten ska fokusera på unionens

partners och strategiska intressen. Budgetramen ska fortsatt säkerställa efterlevnaden av rättsstatliga principer.

Regeringens budgetrestriktiva linje ligger fast. Svensk avgift bör hållas nere. Regeringen anser att EU:s budget som andel av BNI för reguljära utgifter ska fortsatt vara omkring 1% procent. Nästa fleråriga budgetram måste vara redo att ge fortsatt stöd till Ukraina för makrofinansiell likviditet, militärt stöd, återhämtning och uppbyggnad. Det är viktigt att EU är enat i sitt stöd till Ukraina. Det kan komma att inkludera ytterligare lånefinansiering om situationen kräver det. Regeringen vill se en politik och en budgetram som bättre avspeglar EU:s aktuella utmaningar och regeringens fyra prioriteringar: kriget, konkurrenskraft, klimatet, kriminaliteten. Satsningar på befintliga eller nya områden behöver motsvaras av neddragningar på andra områden. Regeringen understryker att kopplingen mellan EU-finansiering och rättsstatlighet ska förstärkas och utvidgas. Regeringen ser inget behov av, och är kritiskt till, nya egna medelskomponenter. Regeringen är emot gemensam upplåning i syfte att finansiera bidrag till medlemsstater.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen presenterade den 12 februari 2025 ett meddelande med titeln "Vägen till nästa fleråriga budgetram". Meddelandet syftar till att inleda en diskussion om de utmaningar och prioriteringar som bör beaktas vid utformningen av EU:s nästa fleråriga budgetram, som ska gälla från och med 2028.

Förhandlingen om nästa fleråriga budgetram kommer att ske i det mest utmanande geopolitiska omvärldsläget sedan andra världskrigets slut. Rysslands aggression understryker vikten av fortsatt stöd till Ukraina, både för deras säkerhet och för vår egen. Såväl unionen som medlemsstaterna behöver arbeta aktivt med att säkra en adekvat nivå av samhällsberedskap, resiliens, krishanteringsförmåga, gränsskydd och europeisk försvarsindustriell bas.

En allt större subventionsdriven konkurrens från tredjeland och sårbarheter kopplade till Europas beroenden utgör utmaningar för EU. Den nya

geopolitiska situationen gör det nödvändigt att stärka vår ekonomiska säkerhet och se över skadliga beroenden, samtidigt som vi värnar Europas långsiktiga konkurrenskraft och produktivitet. Forskning och innovation är en viktig drivkraft för ökad produktivitet och konkurrenskraft. EU står inför strukturella utmaningar och innovationskapaciteten och produktiviteten behöver stärkas för att säkra EU:s konkurrenskraft. Den gröna och digitala omställningen behöver fortsatt utgöra en motor för europeisk konkurrenskraft.

Den korta perioden av ekonomisk återhämtning efter covid-19 som många medlemsstater uppnådde genom omfattande stödpaket har tryckts tillbaka av de finansiella konsekvenserna från kriget, hög inflation, energiprisvolatilitet och en mer protektionistisk inriktad handelspolitik. De stora offentliga resurser som medlemsstater har lagt på stödpaket under covid-19 gör att många medlemsstater nu har begränsad handlingskapacitet. Mot denna bakgrund krävs en reformerad budgetram som inriktar sig på de mest akuta utmaningarna, som har tillräcklig flexibilitet för att möta oförutsedda händelser och som samtidigt är förenlig med sunda offentliga finanser på nationell nivå.

Kommissionen betonar behovet av en reformerad och förstärkt budget för att möta de ökande kraven på EU-åtgärder och för att säkerställa återbetalningen av NextGenerationEU. Meddelandet är ett led i en större process som inkluderar samråd med medlemsstater, institutioner och medborgare. Kommissionen planerar att lägga fram ett formellt förslag till nästa budgetram i juli 2025.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionens meddelande identifierar ett stort antal prioriterade utmaningar som nästa fleråriga budgetram behöver beakta. Däribland behovet av att stärka den europeiska konkurrenskraften som har påverkats negativt av subventionsdriven konkurrens från tredje land, höga energipriser och otillräckliga forskningsanslag. Kommissionen konstaterar vidare att det säkerhetspolitiska läget och geopolitiska spänningar ger upphov till stora investeringsbehov inom försvarssektorn, där Europa har underinvesterat de senaste åren jämfört med USA, Ryssland och Kina. Krig, fattigdom och oro i omvärlden har också lett till irreguljär migration till EU, ofta organiserad av kriminella organisationer. Kommissionen framhåller att hela unionen ska få del av den ekonomiska tillväxten, att livsmedelsförsörjningen ska tryggas och den

europiska livsstilen värnas. Vikten av att bekämpa klimatförändringarna tydliggörs av de tilltagande kostnaderna för att hantera naturkatastrofer. Kommissionen anser att EU ska förbli en stark kraft inom utrikespolitik och utvecklingsbistånd och öka stödet till kandidatländerna, inklusive Ukraina.

Kommissionen konstaterar att de utmaningar som EU står inför kräver en ambitiös EU-budget. Kommissionen efterfrågar en policyorienterad budget som är fokuserad mot EU:s prioriteringar samt förenklingar i både budgetens struktur och program. Syftet är att få en mer verkningsfull och flexibel budget som ger större utdelning per spenderad euro och som kan styras om mot nya prioriteringar vid behov. EU ska i högre utsträckning tillämpa prestationsbaserad budgetering.

Kommissionen konstaterar att den kommande återbetalningen av lånen som togs för återhämtningsinstrumentet i samband med covid-19 skulle uppgå till 20 procent av nuvarande årsbudget i EU. För att kunna återbetala dessa, liksom göra investeringar för att möta de utmaningar som identifierats, anser kommissionen att nya egna medel behöver införas i linje med det interinstitutionella avtal som slöts den 16 december 2020.

Kommissionen summerar att status quo inte är ett alternativ och att nästa fleråriga budgetram i sin kärna behöver innehålla följande:

- En nationell plan för varje medlemsstat med viktiga reformer och investeringar, med fokus på gemensamma prioriteringar, inklusive främjande av ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.
- En konkurrenskraftsfond för investeringar i strategiska sektorer och kritiska teknologier för europeisk konkurrenskraft.
- En omarbetad utrikespolitik med fokus på strategiska partners och intressen.
- Starka garantier för skydd av rättsstatsprincipen.
- Nya egna medel för att stärka EU-budgeten.

I meddelandet nämns inga siffror för budgetramens storlek eller antalet år som den ska omfatta. Enligt EUF-fördraget ska den fleråriga budgetramen fastställas för en period på minst fem år, men har under de senaste programperioderna varit sjuårig.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet i sig bedöms inte påverka gällande svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Meddelandet i sig har inga budgetära konsekvenser och nämner ej heller några siffror för budgetramen. När konkreta lagförslag presenteras återkommer regeringen med analys av de budgetära konsekvenserna.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringens budgetrestriktiva linje ligger fast. Svensk avgift bör hållas nere. EU:s budget som andel av BNI för reguljära utgifter ska fortsatt vara omkring 1% procent. Det är viktigt att EU:s framtida offentligfinansiella åtagande är kompatibelt med en konsolidering av medlemsstaternas offentliga finanser och bevarande av nationellt finanspolitiskt manöverutrymme. Hållbara statsfinanser i medlemsstaterna är en förutsättning för att kunna möta morgondagens utmaningar. Den svenska avgiften hålls nere genom nivån på taken i fleråriga budgetram och fortsatta rabatt-arrangemang.

Nästa fleråriga budgetram måste vara redo att ge fortsatt stöd till Ukraina för makrofinansiell likviditet, militärt stöd, återhämtning och uppbyggnad. Medel till Ukraina bör vara en självklar del av nästa fleråriga budgetram. Sverige står redo att stötta Ukraina så länge som det krävs och i den omfattning som behövs. Det är viktigt att EU är enat i sitt stöd till Ukraina. Det kan komma att inkludera ytterligare lånefinansiering om situationen kräver det.

Regeringen vill se en politik och en flerårig budgetram som bättre avspeglar EU:s aktuella utmaningar och regeringens fyra prioriteringar: kriget, konkurrenskraft, klimatet, kriminaliteten. Regeringen vill se verkliga reformer av de politikområden som omfattas av ett offentligfinansiellt åtagande, både sett till struktur och innehåll. Satsningar på befintliga eller nya områden behöver motsvaras av neddragningar på andra områden. Positioner som innebär positiva prioriteringar i budgettermer behöver därför formuleras med beaktande av principen att nedprioriteringar samtidigt ska anges.

Utformningen av fleråriga budgetramen i kommande och följande perioder behöver hitta en balans mellan att kunna införliva nya medlemsstater, inklusive ett land av Ukrainas storlek, och politikens omfattning och innehåll. Här behöver de stora skillnaderna i ekonomisk struktur och utvecklingsnivå och tidsperspektivet för utvidgningen beaktas men även medlemsstaternas prioriteringar, behoven och politikens ändamålsenlighet och effekter i de nya medlemsstaterna. Detta gäller särskilt den gemensamma jordbrukspolitiken och sammanhållningspolitiken.

Den fleråriga budgetramen och den politik den finansierar behöver en enklare struktur, få tematiska områden och färre program. Detta för att skapa ändamålsenlig beredskap, flexibilitet och handlingsberedskap i en föränderlig värld, till exempel för att hantera kriser och säkerställa gränsskydd. En reformerad struktur behöver vara förenlig med bindande tak.

Flexibilitetskonceptet behöver omdefinieras och omregleras i syfte att skapa förenlighet med sunda budgetprinciper. Centrala principer är att ha tillräckliga marginaler av oallokerade medel under bindande tak och inrättande av en enkel uppsättning arrangemang som tydligt skiljer på nödlägen under pågående budgetår och nya eller ändrade prioriteringar.

Långsiktig konkurrenskraft kräver förbättrade ramvillkor såsom FoU, innovation, regelförenklingar och en fördjupad inre marknad framför allt för tjänster. Vidare krävs en fördjupad kapitalmarknadsunion med bättre kapitalförsörjning.

Regeringen är i princip för en ny genomförandemodell som bygger på prestationsbaserad budgetering. Prestationsbaserad budgetering och genomförande kan på vissa områden ha flera fördelar vad avser politikens fokus på resultat och dess måluppfyllnad. Det kräver att politiken i sig utformas med relevanta mål och ändamålsenliga åtgärder och att modellen dels respekterar finanspolitisk autonomi dels blir proportionerlig i den grad den binder medlemsstater i förhållande till beroendet av EU-medel. Relevanta lärdomar ska dras från utformningen och genomförandet av Faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF). Skillnader i administrativa strukturer och förvaltningstraditioner bör beaktas. Vi måste undvika dels en alltför stor administrativ börda och tillförsäkra att en modell för prestationsbaserad

budgetering införs på ett balanserat och ändamålsenligt sätt dels krav på förändringar i centrala delar av den svenska förvaltningsmodellen.

Regeringen understryker att kopplingen mellan EU-finansiering och rättsstatlighet ska förstärkas och utvidgas. Medlemsstater som inte följer rättsstatens principer ska inte få ta del av EU-stöd. Rättsstatskonditionalitet och efterlevnad av stadgan om de grundläggande rättigheterna bör gälla för hela budgeten, även den gemensamma jordbrukspolitiken. En genomförandemodell med nationell plan kan vara ett viktigt verktyg för att skapa en ex-ante länk mellan EU-medel och efterlevnaden av rättsstatens principer.

Nyckelprinciper för EU-finansiering såsom nationell medfinansiering, strikta återtagande-regler och excellens ska bibehållas.

Regeringen ser inget behov av, och är kritiskt till, nya egna medelskomponenter.

Regeringen är emot gemensam upplåning i syfte att finansiera bidrag till medlemsstater.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Meddelandet har ej remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej relevant för ett meddelande.

Den rättsliga grunden för den fleråriga budgetramen är artikel 312.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Rådet beslutar med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet.

Den rättsliga grunden för egna medels-beslutet är artikel 311 i EUF-fördraget. Rådet fattar beslut med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. Beslutet ska inte träda i kraft förrän det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Ej relevant för ett meddelande.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Den fleråriga budgetramen kommer att diskuteras i rådsstrukturen under våren. Konkreta lagförslag ska presenteras av kommissionen i juli 2025.

4.2 Fackuttryck och termer